

USAZENÉ (SEDIMENTÁRNÍ) HORNINY

Usazené (sedimentární) horniny

- vznikají usazováním (sedimentací) zvětralých úlomků hornin

úlomkovité

- tvořeny zpevněnými nebo nezpevněnými úlomky hornin a minerálů

organické

- vznikají z organických zbytků

chemické

- vznikají rozpouštěním a krystalizací roztoků

1. Úlomkovité usazené horniny

- nezpevněné
- zpevněné (tmel vzniká rozpouštěním minerálů z okolí)

Jíly

- velmi jemné částice
- výroba cihel, keramiky, žáruvzdorných materiálů
- zpevněním → **jílovec** → **jílové břidlice**

Spraš

- vápnitá jemnozrnná hlína → velmi úrodné půdy (černozemě)

Písek

- stavebnictví, výroba skla
- zpevnění → pískovec (skalní města)

Štěrka

- větší úlomky
- stavebnictví, budování cest
- zpevnění → slepenec

2. Organické usazené horniny

Vápenec

- tvořen minerálem kalcitem CaCO_3
- vznik usazováním vápnitých schránek mořských organismů
- stavebnictví (výroba vápna, cementu, obkladový kámen)
- přísada při výrobě železa a skla
- hnojivo
- krasové jevy

Uhlí

- **černé** – v prvohorách ze stromovitých přesliček, plavuní a kapradin
- **hnědé** – v třetihorách z jehličnatých stromů
- **lignit** – nejmladší hnědé uhlí

Ropa

- směs kapalných i plynných uhlovodíků
- vznik rozkladem živočišných a rostlinných zbytků bez přístupu kyslíku

Rašelina

- vzniká pod vodou z odumřelé rostlinné hmoty (mech rašeliník)
- zahrádnictví, lázeňská léčba, nejméně kvalitní palivo

3. Chemické usazené horniny

Bauxit

- výroba hliníku

Travertin

- velmi pórovitá hornina
- tvořen uhličitanem vápenatým
- vzniká vylučováním a usazováním z minerálních vod
- obkladový a dekorační kámen